

De Dullaert Route

Hart van Brabant

Deze rondwandeling voert ons tussen Waspik en Waalwijk door het unieke slagenlandschap van het natuurgebied De Langstraat. Het gebied is gelegen tussen de zuidelijke oeverwal van de Maas aan de noordzijde en de hogere zandgronden aan de zuidzijde. Turfwinning is hier in de Middeleeuwen de voornaamste bron van inkomsten geweest. De turf wordt dan in 'slagen', smalle langgerekte percelen, afgegraven. Voor de ontwatering worden dicht bij elkaar de sloten diep uitgegraven. Het land ernaast is met de uitgegraven grond opgehoogd en zo beter bewerkbaar gemaakt. Door verlanding worden de drogere gronden dicht bij huis voor landbouw geschikt gemaakt en de nattere stukken verder weg gelegen worden hooiland. Om de landbouwgronden verder te ontwateren wordt in 1901 het Zuiderafwateringskanaal gegraven. Maar als dan tussen 1971-1995 ook ruilverkaveling wordt doorgezet, heeft de vegetatie en het landschap hieronder te lijden. Gelukkig krijgt Staatsbosbeheer het grootste gedeelte van de natuurreservaten, zoals Den Dulver, Den Dullaert, De Hoven, De Dellen en het Labbegat in beheer en wordt het Natuurgebied De Langstraat wettelijk beschermd. De route start vanuit Waspik-Zuid en gaat via natuurgebied De Vest naar het natuurgebied De Langstraat. Door drie bijzondere natuurgebieden: eendenkooi Den Dulver, natuurgebied Den Dullaert en natuurgebied het Labbegat bereiken we Sprang-Capelle. Vervolgens deels over het Halvezolenpad richting Kaatsheuvel en via de Zandschel en de zuidkant van Capelle door het buitengebied langs Schaatsbaan Het Eendennest terug naar het vertrekpunt in Waspik-Zuid. Het kan soms drassig en nat zijn in Natuurgebied De Langstraat!

Routebeschrijving

1. We vertrekken in Waspik-Zuid vanaf de parkeerplaats naast de Kerk St. Theresia aan de Carmelietenstraat 36 en wandelen naar links. Voorbij Basisschool De Hoogt slaan we aan het einde van de Carmelietenstraat op de hoek bij het Mariakapelletje rechtsaf de Schotse Hooglanderstraat in. Deze volgen we tot direct na huisnummer 27. Hier gaat de route rechtsaf het fietspad op en we komen in het natuurgebiedje De Veste, waar de aarden wallen en waterpartijen de contouren van de voormalige vestingwerken weer zichtbaar gemaakt hebben. Een informatiepaneel geeft de geschiedenis weer. Aan het einde slaan we rechtsaf het fietspad (Halve Zolenpad) op tot aan de kruising met klinkerweg (Vrouwkensvaartsestraat). Hier bij de voormalige wachtpost 21 van de Langstraatspoorlijn en bij KNP77 gaat de route naar links. We volgen de grasbaan links van de sloot en de straat, het onverharde 'Pollepelstraatje'. We steken de Stichtingsweg bij KNP18 over en bereiken verderop het Zuiderafwateringskanaal. Voor de sluisbrug bij KNP75 volgen we het jaagpad rechtsaf. Over het dijkje slaan we na 500 meter rechtsaf over het bruggetje. Het knuppelpad leidt ons naar de eendenkooi van Den Dulver. Vóór een bruggetje slaan we linksaf. Het drassige wandelpad langs de eendenkooi volgend komen we weer op de oever van het kanaal bij een picknickplek met speelattractie die de vangpijp van de eendenkooi voorstelt. Langs de rustbank wandelen we rechtsaf op de oever tot aan het asfaltweggetje (Tolweg). De route gaat naar links over de brug van het

Zuiderafwateringskanaal. We wandelen na het bruggetje rechtdoor tot op de T-kruising met de Waspiksedijk. De route gaat rechtsaf tot aan het haventje in Sprang-Capelle. Bij KNP30 gaan we naar rechts door de Schoolstraat en lopen deze helemaal uit tot aan de sluisbrug met picknickplek. Meteen linksaf over het bruggetje bij KNP31 naar de Wendelnesseweg. Hier steken we recht over en zetten de wandeling voort op de andere oever van het Zuiderafwateringskanaal.

2. Hier steken we recht over en zetten de wandeling voort op de andere oever van het Zuiderafwateringskanaal. Zo bereiken we het natuurgebied Den Dullaert. De route voert ons langs de noordzijde van het natuurgebied Den Dullaert nog steeds langs het Zuiderafwateringskanaal. We passeren het voormalige gemaaltje dat nu industrieel erfgoed is. Het jaagpad op de kanaaloever gaat voorbij aan KNP10 tot we door een hekje aankomen bij de sluisbrug op een asfaltweg (Hogevaart) bij KNP22. We steken over en volgen nog steeds de route langs het afwateringskanaal. We komen nu in het natuurgebied Labbegat met het typische Langstraatse slagenlandschap. We wandelen door tot aan een brede sloot met stuw bij KNP20. We steken de sloot over en gaan naar rechts. Langs de bosrand en de sloot aan onze rechterzijde komen we aan KNP21 aan de achterzijde van Kasteel Zuidewijn. Hier rechtdoor over het smalle boslaantje bereiken we aan het einde een asfaltweg (Sporbaanweg) ten noorden van Sprang-Capelle. We steken schuin naar rechts over en slaan rechtsaf op de parallelweg (Julianalaan). De route vervolgen we tot op de kruising met de Julianalaan bij KNP16.
3. Bij de kruising met de Julianalaan steken we recht over en komen verderop bij een picknick plek met infobord. We zijn hier op het voormalige spoorwegemplacement en stationshalte Kaatsheuvel-Capelle. Als herinnering rest hier nog een perron en een stuk spoorrails met stootbuffer. Voorbij de picknickplek gaat de route door over het fietspad tot voorbij het bosje bij KNP11. Hier wandelen we rechtsaf over een graspad en langs een sloot. We komen we op een asfaltweg (Kruisvaart). Hier gaan we naar linksaf en lopen door tot we aan de rechterzijde bij een rood hek met toegangspoort komen, dat toegang geeft tot Landgoed Den Dullaert. Door dit hek betreden we natuurgebied Den Dullaert. We volgen het bospad tot aan de afslag bij KNP33. Hier linksaf. We passeren het zestal petgaten aan de rechterzijde en gaan aan het einde van dit pad linksaf door een knotwilgenlaantje. We komen weer op een asfaltweg (Kruisvaart). We steken recht over bij KNP34 en kiezen het bospad naar links voor het rode hekwerk van natuurgebied Den Dullaert met de sloot aan onze linkerzijde! Het pad leidt ons door het bos naar rechts. Bij het knuppelbruggetje gaat de route naar links en meteen naar rechts met de bochten mee tot we aan het einde op een T-splitsing komen. Hier wandelen we naar links over de grasbaan, steken de onverharde kruising over en bereiken verderop een asfaltweg (Dullaertweg). Rechtsaf tot bij KNP12 en het fietspad (Halvezolenpad) oversteken. We wandelen rechtuit de Dullaertweg in en komen uit op een straat (Heistraat). Hier gaat de route een tiental meters linksaf en dan rechtsaf de Doorsteek in. Aan het einde van dit onverharde pad op de T-splitsing slaan we rechtsaf (Zuidhollandsedijk).
4. We nemen de eerste afslag linksaf ter hoogte van een infobord, de Dijkbaansesteeg. Verderop op de splitsing (Lage Zandschel) nog even rechtdoor tot bij KNP13 en bij de zitbank rechtsaf de Lage Zandschel volgen. Deze gaat verderop over in de met statige bomen omzoomde 1e Wittedijk. Aan het einde van de 1e Wittedijk bereiken we de Nieuwevaart bij KNP14. We wandelen naar rechts en slaan daarna de eerste straat linksaf de Eendennestweg in bij KNP17. De route voert voorbij het gebied van IJclub Het Eendennest. We negeren de Willem van Gendtsvaart aan onze rechterzijde. Op de

volgende kruising aangekomen bij KNP15 slaan we rechtsaf het onverharde pad in. Aan het einde van dit pad bereiken we een asfaltweg (Juffrouwsteeg) en slaan af naar links. Aangekomen op de T-splitsing met de Vrouwkensvaartsestraat bij KNP79 slaan we rechtsaf. Op de volgende splitsing dan linksaf de Carmelietenstraat in. Verderop bij de Kerk St. Theresia bereiken we het eindpunt van deze rondwandeling.

Praktische informatie

Lengte van de wandeling

18 km

Onverhard: 75%

Verhard: 25%

Start- en eindpunt

Kerk H. Theresia

Carmelietenstraat 58

5165 AL Waspik - Zuid

Openbaar vervoer

o Buurtbus 206 Oosterhout - Waalwijk, Bushalte Carmelietenstraat 58 ,5165 AL Waspik - Zuid

o Lijn 634 - 234 Waalwijk - Raamsdonksveer, Bushalte 't Vaartje 130, 5165 ND Waspik

o Op een aantal punten onderweg zijn picknickplaatsen ingericht.

Parkeren

Parkeerplaats

Kerk H. Theresia

Carmelietenstraat 58

5165 AL Waspik - Zuid

Horeca onderweg

o Café Carmelietje, Carmelietenstraat 39, 5165 AJ Waspik - Zuid

o Picknickplaats onderweg bij Eendenkooi Den Dulver en Voormalig stadionterrein Sprang-Capelle

Achtergrondinformatie

Natuurgebied De Veste

Het agrarische gebied De Veste is sinds 2008 een waardevol natuur- en cultuurlandschap. In het verleden heeft het onderdeel uitgemaakt van de vroegere Zuiderwaterlinie, de vroegere scheidslijn tussen de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden. Dit militair verdedigingswerk is hier in 1702 aangelegd, omdat Waspik-Zuid op de hoge zandrug van de Langstraat ligt. Hiertoe wordt op deze plek door de vestingbouwkundige Menno van Coehoorn een retranchement aangelegd, een zigzag verlopende aarden wal met twee lunetten en twee redoutes, waar plaats is voor een groot aantal kanonnen. Als in 1795 de Franse troepen Nederland komen bezetten, wordt de waterlinie in werking gesteld en staan er maar liefst 28 kanonnen opgesteld. Veel haalt dit niet uit, want de Fransen worden weliswaar opgehouden door de waterlinie maar kunnen in december, dankzij de strenge vorst, de rivieren oversteken en tot Holland doordringen. Daarna raakt het verdedigingswerk in verval om tijdens de Belgische Opstand in 1832 opnieuw te worden aangelegd over een lengte van 800 meter. Een deel van de gracht is

blijven bestaan, maar het verdedigingswerk zelf is in 1880 al weer verdwenen. In 2008 worden de aarden wallen weer opgeworpen om de contouren van de voormalige vestingwerken weer te geven en ook de nog bestaande gracht wordt uitgegraven en vergroot. Het kunstwerk 'Ode aan de zandrug' van Sannah Belzer geeft de kronkels van de hoogtelijnen weer van de zandrug op een kaart uit 1895.

Eendenkooi Den Dulver

Deze eendenkooi ligt verscholen in natuureservaat De Dulver midden in een moerasgebied met elzenbroekbos en blauwgraslanden. Omstreeks 1830 is op deze plek al een eendenkooi aanwezig die in de loop van zijn bestaan diverse keren is verkocht en in particuliere handen is geweest. Uit een rapport van 1948 blijkt dat de eendenkooi verwaarloosd is. In 1949 vindt herstel plaats en wordt het kooikerhuisje weer opgebouwd. Het beheer is dan in handen van Brabantse Landschap. In 1951 wordt zowel de tenaamstelling als het beheer door Staatsbosbeheer overgenomen en op verzoek van Staatsbosbeheer wordt op 4 april 1956 de eendenkooi opnieuw geregistreerd. De kooikers worden door Staatsbosbeheer aangesteld. De eendenkooi is vroeger in gebruik geweest voor consumptiedoeleinden, nu worden er alleen eenden gevangen voor wetenschappelijke doeleinden. Dit betekent dat gevangen eenden worden geringd en weer vrijgelaten. Daarnaast heeft de kooiker tot taak het voeren van de staleenden, maar vooral het onderhoud van de kooi met 800 meter rietscherm, het herstel van de vangpijpen, het snoeien van het kooibos boven de vangpijpen en het onderhoud van de kooiplas, een oude veenput. Het gebied is ongeveer 55 hectare groot en afgesloten voor publiek vanwege de rust die voor een eendenkooi noodzakelijk is.

Natuurgebied Den Dullaert

Den Dullaert is een gebied van ± 40 hectare en is ontgonnen tussen 1936 en 1939 in de crisisjaren. Dit gebeurt in opdracht van de Verzekeringsmaatschappij 'De Utrecht' als project in het kader van de Werkverschaffing, omdat de natuurwaarde door vermesting, verdroging en vervuiling grotendeels verloren gegaan is. Maar ook nu is het natuurgebied Den Dullaert weer volop in ontwikkeling doordat Staatsbosbeheer het huidige populierenbos omvormt naar elzenbroekbos, dat oorspronkelijk in het gebied aanwezig is. Zo zijn er ook een zestal nieuwe vijvers en petgaten gegraven met de bedoeling dat hier uiteindelijk de 'papierenzolderkes' weer terugkomen. Als sloten en veenputten niet worden onderhouden verlanden deze langzaam en allerlei plantensoorten vormen samen een drijvende groene massa van krabbescheer, kikkerbeet en blaasjeskruid. Vanaf de oevers versnellen andere planten, zoals slangenwortel en waterdrieblad, vervolgens de verlanding. Doordat je gemakkelijk door deze broze massa heen kan trappen is de streeknaam 'papierenzolderkes' ontstaan. Deze petgaten komen voor in het veenlandschap en worden ook wel 'boerenkuilen' genoemd. Ze zijn oorspronkelijk het gevolg van het steken van zoveel turf in het voorjaar als nodig is voor één stookseizoen. Het zo ontstane gat vult zich met water. Hier zien we dat al in het eerste jaar na het graven van een petgat vele bijzondere plantensoorten aangetroffen worden, zoals de zeldzame alpenrus en is het voorkomen van rietorchis, welriekende nachtorchis, beenbreek, Spaanse ruiter spectaculair te noemen.

Natuurgebied Labbegat

Dit natuurgebied is een van de laatste relictten van het typische Langstraatse slagenlandschap. Het Labbegat is een van oorsprong oud veengebied in de Langstraat, dat zich kenmerkt door lange smalle percelen hooiland, die door sloten van elkaar gescheiden zijn. Enige jaren geleden is ook hier met succes begonnen aan het herstel van de het gebied door het afgraven van de grond, waardoor het kwelwater weer naar boven kan komen. Hierdoor vestigen verdwenen plantensoorten zich opnieuw in het gebied. Zelfs lang verdwenen soorten komen terug uit de oude zaadvoorraad die nog in de bodem aanwezig is. Ook verschenen er weer allerlei vogels die zich in het natte veengebied thuis voelen. Het natuurgebied Labbegat heeft nu door het herstel van een deel van het oude 'Cslagenlandschap'D met zijn lange en vooral smalle percelen, omzoomd met elzenheggen, weer een grote cultuurhistorische waarde gekregen.

Halve Zolenlijntje

Deze voormalige Langstraatspoorlijn van Lage Zwaluwe naar 's Hertogenbosch is aangelegd tussen 1881 en 1890 en is volledig gefinancierd met de opbrengsten uit Indië. Lage Zwaluwe fungeert als overlaadpunt voor scheepvaart naar Rotterdam, maar het transport en de exploitatie blijven beperkt. In de volksmond ontstaat al snel de naam Halve Zolenlijn en verwijst daarmee naar de schoenenindustrie en is ironisch bedoeld voor de inwoners van deze streek. Na WOII krijgt de Langstraatspoorlijn grote concurrentie van het vrachtverkeer en het busvervoer. Zo besluit de Nederlandse Spoorwegen ondanks fel protest per 1 augustus 1950 het personenvervoer te staken. Het goederenvervoer blijft bestaan, maar op 28 mei 1972 wordt het tracé van 's Hertogenbosch naar Raamsdonk gesloten. Tegenwoordig is alleen nog het deel vanuit Lage Zwaluwe naar Oosterhout als goederenspoorlijn in gebruik. Op het talud van het oude tracé tussen Raamsdonksveer en 's-Hertogenbosch is nu een fietspad met de toepasselijke naam: het Halvezolenpad aangelegd. Een deeltraject met perron en een infobord in Sprang-Capelle geeft aan waar ooit het Spooremlacement Kaatsheuvel-Capelle is geweest.

Charles Aerssens leidt je aan de hand van 13 wandelingen door het hart van Brabant. De wandelgids met deze 13 wandelingen is uitgegeven bij Uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig (www.gegarandeerdonregelmatig.nl).

4 **Neem een abonnement!**
Meer dan 1500 wandelkaarten
voor slechts
€ 13,50